

Keskustelua — Diskussion

Fossiilinen dyyni — käsitekummajainen

Tieteelle on ominaista, että asiat määritellään tarkasti ja niistä käytetään tiettyjä termejä, jotka tarkoittavat nimenomaan noita määriteltyjä asioita.

Viime aikoina olen useasti nähnyt kirjallisuudessa käsitteen *fossiilinen dyyni*. Kirjoittajat aivan ilmeisesti tarkoittavat kasvillisuuden paikallisen sitomia, stabiileja, kasvittuneita dyynejä, ja luulevat, että fossiilinen merkitsee tuota. Kysymyksessä ei ilmi selvästi ole kuitenkaan kivettynyt dyyni, ts. hiekkakiveksi muuttunut tuulikerrostuma.

Lyhyt tietosana- ja sanakirjakierros paljastaa, että *fossiili* tarkoittaa aivan muuta, eikä termiä pidä eikä tule käyttää dyynien yhteydessä edes sen adjektiivimuodossa, ellei se sisällä fossiileja.

Latinan sana *fossilis* tarkoittaa Otavan Ison Tietosanakirjan mukaan *maasta kaivettava; jäännö*. Fossiili määritellään samassa teoksessa: »Muuttumat ja valelmat, joissa kiviaines on täyttännyt orgaanisten eliöiden sedimentissä vaatiman tilan. Eliömaailmasta peräisin oleva jäännö.»

Uusi Tietosanakirja ilmaisee asian näin: »eläimen tai kasvin kauan säilynyt jäännös tai kivetymä. Fossiileihin kuuluviksi luetaan myös orgaanisten rakenteiden jättämät jäljet» jne. Samasta teoksesta löytyy myös kohta: »Myöhäiskvartäärikauden ja sen jälkeisen ajan kerrostumissa, eri-

tyisesti liejuissa ja turpeessa, on vain vähän muuttuneita, kestäviä *subfossiilisia* kasvien osia.»

Svensk Uppslagsbok (osa 10, 1954) sisältää määritelmän: »Fossil, petrifikat, petrefakt el. förstening, gemensam benämning på alla i berg- och jordarter bevarade lämningar och spår efter växt- och djurvärld från gångna geologiska perioder.»

»Fossil, any remain, trace, or impression of past life on earth» on *Encyclopedia Americanan* (1971) määritelmä fossiilille.

Siis poikkeuksetta kaikki lähteet pitävät fossiileja eliömaailman aikaansaannoksina, mitä suinkaan eivät Suomen dyynit ole, vaikka ovatkin kasvien peittämiä. Vai pitäisikö puhua harjuista, joita metsät peittävät nykyään, fossiilisiina harjuina. Eihän nyt sentään.

Jos termejä ryhdytään käyttämään sattumanvaraisesti ja jopa löyhästi sekoittelemaan niiden merkitystä eikä pidetä tarkoista määritelmistä kiinni, niin ollaan lähellä kaaosta, termien sekamelskaa. Kohta ei kukaan muista mitä termillä tarkoitettiin. Ellei termeillä ole mitään väliä, niin voidaan siirtyä teekkarien lintutieteen käyttämään termien yksinkertaistukseen. Siinä on vain kaksi lintulajia: sorsat ja ei-sorsat.

MATTI SEPPÄLÄ